

FOAIA POPORULUI

Prețul abonamentului:
 Pe an an 8 fl. (8 coroane).
 Pe jumătate de an 4 fl. 50 cr. (8 coroane).
 Pentru România 15 lei anual.
 Abonamentele se fac la „Tipografia”, soc. pe acțiuni, Sibiu.

Apare în fiecare Duminecă

INSERATE
 se primesc în biroul administrației (strada
 Poplăcii nr. 15.) — Telefon nr. 14.
 Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr.
 a treia oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

Limba matriculelor.

Este știut, că așa numitele „legi bisericești”, în cuprinsul cărora este și căsătoria civilă, au fost introduse de stăpânitori nu atât că ar fi fost lipsă de ele, ci cu gândul ascuns, ca și prin aceste să se răspândească maghiarisarea.

Ne aducem aminte, că un politic maghiar a zis atunci, când se dezbăteau legile aceste, că ele sunt de lipsă, și de aceea, ca fiecare om din Ungaria să simtă puterea și influența statului maghiar la cele mai de frunte întâmplări ale vieții: la nașterea copilului părinții să știe că pe nou născutul prunc statul maghiar îl ține în seamă prin registrele maghiare și tot așa la căsătorii și la moarte.

Eată pentru-ce matriculanții maghiari se silesc a induce prin protocoale nume ungurești la copii.

Dar' zeloșii matriculanți au mers și mai departe. Unii din ei pretind, ca preoțimea noastră să dea extrase de matricule nu în limba bisericești noastre, în limba română, ci în limba maghiară, sub cuvânt, că ei nu pricep această limbă „străină”.

Această pretensiune nu numai că nu e dreaptă, dar' e și împotrivoare legii și e bine, ca să știm odată curat, cum să ne purtăm peste tot și cum să se poarte preoțimea noastră față de ea.

Limba bisericilor noastre este limba românească și în această limbă trebuie să se scrie toate actele și scrisorile lor și

să se poarte protocoalele. Ear' dacă cineva cere o copie din ele, cum sunt cărțile de botez, de moarte etc., e lucru vădit și firesc, că numai românește se pot da. Un extras din un protocol românesc, dat în altă limbă, fie și în limba maghiară, nu e copie, ci e un act fără valoare, fals chiar.

Biserica și preoțimea română are dreptul de a da copii din protocoale românește — și numai românește — și ca preoțimea noastră să vadă că așa este și că matriculanții n'au drept nici se ceară extrase în limba maghiară, nici se respingă pe cele românești, dăm aci hotărârea ministerială privitoare la afacere și pe care o aflăm în un circular al episcopului dela Lugoj *Dr. D. Radu*.

Eată ce se zice în ea:
 „Cunoscut este veneratului cler diecesan, că extrasele matriculare trebuie să se dea în forma și cu cuvintele, cari sunt în însăși matricula originală și de aceea din matricula purtată în limba română nu se pot extrada extrase matriculare, decât numai în limba română.

Cu toate acestea s'a întâmplat, că un matriculant civil nu a voit să primească niște extrase matriculare extradate, conform matriculei, în limba română, ci a pretins, ca acelea să se extrade în limba maghiară. Această procedură fiind luată în apărare și de vicecomitele comitatului respectiv, care se provoca la paragraful 22 din instrucțiunea emanată dela ministerul reg. ung. de justiție sub nr. 27.243 ex. 1895, Preaveneratul ordinariat metropolitan gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș s'a simțit îndemnat a recurge în această cauză până

la Excelența Sa domnul ministru regesc unguresc de interne, care, în ordinul seu de dno 1 Maiu 1898 nr. 43.892/IX adrează respectivului vicecomite, a binevoit a se declara în următorul mod:

„Paragraful 22 din instrucțiunea citată, care are scopul evident de a nu îngreuna părțile interesate cu formalități și cheltveli de prisos, lasă în voia matriculantului să judece, că oare pricepe, respective pricepe cum se cade documentul dat în limbă străină? și astfel tot el are să judece și aceea, că ce mijloace crede a fi îndestulitoare, ca să poată înțelege cum se cuvine documentul, care nu e scris în limba maghiară? În conformitate cu acestea nu este ex' h's nici acel mijloc, ca matriculantul să-și întregască cunoștința defectuoasă de limbă prin explicațiuni date de indivizi demni de încredere. Dar' explicațiunea acestor, respective scrisoarea, care ar cuprinde acea explicațiune, nu poate figura ca traducere, care să se poată slătura oficios la acte, ci matriculantul rămâne responsabil pentru fidedemnitățile acelei explicațiuni. Îndată-ce însă matriculantul nu mai poate lua asupra sa responsabilitatea în ceea-ce privește înțelegerea documentului original, și astfel se ivește lipsa de traducere autentică: atunci ca traducere autentică se poate primi numai traducerea făcută de organul autorizat a face traducerea, și la acte numai o atare traducere se poate alătura. De organ autorizat a face traducerea se poate însă considera și acela, care a extradat documentul (extrasul matricular) scris în limbă străină (în acest cas limba română. Red.) și d' la care, avându-se în vedere interesele îndreptățite ale părților se poate în mod echitabil aștepta, ca să conlucre în direcțiunea poftită spre ușurarea lor. Dar' la tot cazul este foarte de dorit, ca matriculanții să se silească a-și însuși cunoștința limbilor

FOIȚA.

Peatra înțelepciunii sau vorbe adevărate.

Adunate de I. Darin.

Lumina adevărului luminează noaptea spiritul, virtutea curată limpezeste plăcerea inimii, dulcea speranță întinde în fortună mângâierea viitorului. Herder.

Fără băț nu merge prin zăpadă;
 Fără cârmaci nu pleca pe mare;
 Fără dușul și cuvântul lui Dumnezeu
 Nu te depărta nici-odată din casa ta.

Rückert.

Aproape de îmbucarea sa rîul devine mai mare și mai puternic, din an în an vinul bun devine mai tare și mai dulce; și cu fiecare an al vieții oamenii buni devin mai buni.

I. v. Stolberg.

Fă ce e bine și nutrești planta divină a omenirii; cultivează ce e frumos, și uzi (stropești) simburile dumnezeirii. Schiller.

Doine cătânești.

Din Târnova.

Intocmite de Ioan Voina, croitor.

Frunză verde lemn uscat,
 Neamțule, fi blăstemat,
 Că cătănă m'ai jurat,
 Să es din al meu Bănaș,
 Și să merg prin depărtare
 Drumuri mari peste hotare.

Astă lună nu-i de samă
 Că duc pe ficiori cătănă,
 Nu-i bună nici care vine
 Că mă duce și pe mine,
 Mă dace prin țeri departe
 Să mor în singurătate,
 Și m'or trece Dăvărea
 Să nu știu de casa mea,
 De casă și de părinți,
 Să n'am cină, să n'am prânz.

Floare verde de pe țorm
 N-i astăzi-mâne plecăm,

Româi tată sănătos
 Că eu merg la Neamț în post,
 Româi matică 'n sănătate
 Că eu iau pușcuța 'n spate.

Hai mândro să ne iubim
 Că de loc ne despărțim,
 Că astăzi mai șed cu tine
 Și mâne plec dela tine
 Și dor tu să ai de mine,
 Și dragostea mea s'ascunzi,
 Într'un corn de cârpă neagră,
 Lă zece zile-l desleagă,
 Dacă cârpa inverzește
 Să mai tragi mândro nădejde,
 Și de-i vedă că se uscă
 Freacă-n pumni și-n vânt îl suflă,
 Să mesrgă la Dumnezeu,
 Ca să vadă și să-mi creadă
 Cât mi-ai fost mândro de dragă.

din districtul lor, cel puțin în așa măsură, încât se poate folosi fără de traducere extrasele matriculare, cari și almintrelea se pot ușor înțelege, pentru-că constau din rubricaturi și mai mult ori mai puțin au cuprins uniform.

Dacă însă cu toate acestea ar întreprinde casuri, în cari matriculanții să nu priceapă cuprinsul documentelor extradate pe teritoriul țării în altă limbă, decât cea maghiară și prezentate dinșilor, respective să nu-și poată câștiga în mod corespunzător deplină siguranță despre cuprinsul acelor documente, atunci în toate cazurile acestea, documentele din chestiune să se trimită fără amânare spre traducere la mine, arătându-se cauza trimiterii.

Acestea, în urma grațioasei comunicări din partea Preavenor. ordinariat metropolitan, sub nr. 2356 din 21 Maiu 1898, — le notificăm veneratului cler diecesan spre știință și acomodare.

De aci deci se vede, că extrasele matriculare trebuie să se dea românește, căci numai așa se pot folosi ca acte, ear' dacă matriculantul civil nu le pricepe, nu are drept să le respingă și să facă greutăți părților, ci are să le trimită spre traducere ministrului.

E bine, ca preoțimea noastră să-și însemne această hotărâre ministerială și când e lipsă să se provoace la ea.

„Asociațiunea“ la Beiuș.

Dela adunarea anuală a marelui noastre însoțiri culturale „Asociațiunea“, ce s'a ținut la Beiuș, sânt de o deosebită însemnătate hotărârile luate în ședința a două, de Duminecă, și influența, ce a avut-o adunarea și frumoasele serbări asupra Românilor din Biharia și îndeosebi asupra țăranilor români din jurul Beiușului, întru întărirea simțului național.

Starea „Asociațiunii“ și hotărârile.

Comisiunile alese în ședința I. și-au făcut raportul în ședința II. Din aceste rapoarte se vede starea „Asociațiunii“ și pe baza lor adunarea își aduce hotărârile.

Comisiunea aleasă pentru înscrierea de membri noi și încasarea de taxe raportează, că s'au înscris 5 membri fun-

datori, 1 membru pe viață și mai mulți membri ordinari și ajutători. Ca taxe s'au încasat peste 1300 fl.

S'au înscris de membri fondatori: *George Lazar*, avocat în Vinga; *Teodor Vancea*, notar; *Paul Papp*, avocat în Beiuș; *Demetriu Negreanu*, comerciant în Beiuș și *Nicolau Cristea*, proprietar în Beiuș. Membru pe viață s'a înscris: *Dr. Coriolan Pop*, avocat în Oradea-mare.

Din raportul comisiunii pentru examinarea socotelilor, se vede, că averea „Asociațiunii“ este de 170.802 fl. 81 cr. și 105.000 franci. Întrate au fost la fondul general 21.376, spese de 18.155 fl.

Desvoltarea sau înaintarea „Asociațiunii“ se vede din raportul comisiunii asupra raportului general al comitetului. Raportorul dl. *Dr. Dăianu* arată, că de câțiva ani „Asociațiunea“ înaintează frumos.

„Har Domnului, — a zis raportorul, — că acum de vre-o trei ani încoace putem constata, că peste vremea de nepăsare am trecut. Din an în an interesul pentru „Asociațiune“ s'a mărit și din an în an ea însăși a știut tot mai mult să se impună poporului nostru“.

Amintește apoi despre noile statute, pe baza cărora „Asociațiunea“ și-a întins cercul său de lucrare și asupra Românilor din Banat și Ungaria și descrie apoi starea de acum a însoțirii.

După aceste venind la desbatere lucrarea literară, se amintește raportul despre cărțile eșite în decursul anului și prezintă un exemplar din cartea „*Enciclopedia Română*“.

Se primește apoi propunerea comitetului de a se scrie concurs pentru „o scriere din istoria națională“ și să însărcinează comitetul a interveni la guvernul României pentru ștergerea taxelor de vamă pe cărțile noastre, cari formează o pedecă a dezvoltării literaturii noastre.

În adunările „Asociațiunii“ s'au propus de mai multe-ori, ca să se ajutoreze școalele noastre lipsite. Propunerea a fost aprobată, dar' nu s'a putut duce în îndeplinire din lipsă de bani.

În fața acestei propuneri adunarea dela Beiuș hotărăște, ca comitetul să se pună în legătură cu consistoarele noastre bisericesti-școlastice spre a culege datele despre școalele avisate la ajutor și să pornească pe baza acestor date cel puțin o mișcare morală spre binele școalelor sărace, până-ce va pute să le dea ajutor material.

Mai departe comitetul central este rugat să se pună în legătură cu celelalte societăți culturale ale noastre, spre a stabili între ele și „Asociațiune“ o legătură de frățietate.

În sfârșit privitor la o mai întinsă lucrare literară, se hotărăște ca comitetul să înceapă întemeierea *despărțimintelor literare*, prin cari să se lucre în toate ramurile de literatură.

Se iau apoi la cunoștință sumele dăruite de fruntași și bănci de-ale noastre pentru *causa națională*; se primesc noile regulamente cu unele schimbări și se face alegerea comitetului și apoi se închide ședința cu vorbiri frumoase.

Țeranii la „Asociațiune“.

Vestindu-se pe sate încă de mai înainte, că la Beiuș va fi o mare adunare românească, Sâmbătă au venit o mulțime mare de țerani la Beiuș, se văd adunarea

Mai mulți fruntași voiau să le vorbească despre „Asociațiune“ și atunci cele-ce au urmat eată cum le descrie *Tribuna*:

Și când ne gândeam la aceasta, ca să-și adunăm, să le spunem că ce-i „Asociațiunea“? — eată că *Serban de Voila* — deputatul a recunoscut starea lucrului — fi adună, fi trece prin pavilion și-i duce în grădină, la spatele paviloanelor.

„Domnii“ ședeau la banchet. Mese lungi și încărcate. Și țeranii treceau alături strigând necontenit „*să trdească!*“ Unii mai rătăceau și câte un „*șilian!*“ printre ele. Și treceau ca o tabără.

M'am dus între ei. Era soare în grădină; pe la trei d. a. Dar' nu-i gena. S'au împărțit frumos „*după notăreșei*“. Și ascultau sorbind toată vorba. Gendarmii și niște agenți ai poliției erau aproape, dar' nu era lipsă de ei.

Poesii populare.

Din Lunoa (Valea-Arieșului).

Culese de *Octavian German*, inv.

Însuram'aș, însura
'Mi-e mândruța tinerea,
Eu copil lelea copilă
Dorul plânge și suspină,
Eu copil lelea nevastă
Dorul plânge la fereastră,
Eu copil de un an doi
Și lelița buze moi,
Eu copil de-o lună două
Și lelea nevastă nouă.

Lelea 'naltă plecătuse
Ca tânăla cu cătușe,
Lelea 'naltă și mereie
Ca tânăla cu cărceie,
Lelea 'naltă cât o cotcă
Ese 'n deal și-mi face potcă,
Lelea 'naltă cât o daltă,
Dac'o duc la sapă-o calcă.

Este o fată 'n sat la noi
Și-i dă tată-so doi boi,
Doi cocoși cu ochii scoși
Na ginere boi frumoși!
Două muște 'mpedecate
Na ginere vaci cu lapte
Și tânăla zugrăvită,
Ș'ncă tot nu se mărită,
Și tânăla zugreveste
Nime 'n lume n'o pețește.
Du-te dor la mândra mea
Șezi cu ea până-'i lumea
Nu-'mi mai rupe inima,
Du-te la ea unde-o fi
Șezi cu ea până-'i trăi
La mine nu mai veni.

Fă-ți inimă voe bună
Batăr odată 'ntr'o lună,
Voe bună nu-'mi pot face
Că nici firea nu mă trage,
Voe bune, ce să-'mi fac?
Că iubesc ce nu 'mi-e drag.

Din Pestiușul-inf.

Culese de *Căt.*

Pentru tine mândruliță
Mă bat câinii pe uliță.
Pentru tine ruja 'n floare
Mă bat câinii prin ocoale.
Păcurar la oi am fost
Oile nu mă cunosc,
Oile mancele buba
Când mă ved apucă fuga,
Oile mancele câinii
Când mă ved apucă spinii.

Pentru mândra care-'mi place
Trei zile la domni aș face,
Pentru care 'mi-e urită
Fac una și-'mi pare multă.

Pe drumul Băcii*) 'n jos
Merge badea cel frumos,
Cu căruța ferecată
Cu mândra necununată.

*) Băcia, un sat în colțul Hunedoarei.

părțământului al XVI-lea al Asociațiunii — cu puțină excepțiune — ne arătăm atât de răci față de înființarea corurilor; ear' frații noștri din ținuturi ca Maramureșul, Ugoșia ș. a. nu fac absolut nimic pe acest teren? Aici earăși ni-se impune o întrebare, tot ca și cele mai dinainte, dacă nu încă și mai delicată.

La aceasta putem răspunde încă și cu mare îndrăzneală, că cauza principală aici e împrejurarea regretabilă, că în unele preparandii nu se pune destul pond pe studiul notelor și a cântului musical, de unde urmează prea firește, că tinerii candidați de învățători, cari studiază în ele, sânt lipsiți de modul de a-și fusuși cunoștințele necesare, pentru a pute instrua și conduce un cor.

Sibiul, Blajul, Aradul și Caransebeșul, putem zice, că dau atențiunea cuvenită muzicii și studiului notelor în preparandiele profesionale ce susțin. Noi în diecesa Gherlei stăm locului în privința aceasta, mai rău poate ca înainte cu 27 de ani, pe când preparandia era în Năsăud, cu toate, că și în Gherla este oră destinată pentru cântări în toată ziua. Urmările dăunătoare pentru noi în cele ce se țin de muzică și coruri se și văd, pentru-că nefiind învățători instruiți în note și muzică, nici că pot să aibă voe cătră aceea ce nu știu și prin urmare nu se poate aștepta de la dînșii a se interesa pentru coruri.

Ici-colea, câte unul mai cutezător, câștigându-și pe cale privată unele cunoștințe musicale, se străduiește și formează cu tinerimea unele așa numite „coruri”, poate în două voci. Nu-i vorba, acest fapt încă merită toată lauda, pentru-că se face totuși ceva, cum zice Românul: „Ești rău din păru, că-i mai rău fără rău”. Însă cu atâta nu putem zice încă că avem coruri.

Referitor la calificarea fraților învățători în note și muzică s'ar pute mult ajuta îndreptându-se greșelile trecutului prin ținerea de cursuri suplimentare în feriele de vară. Încât însă pentru vindecarea dela rădăcina a răului, trebuie să ne ridicăm vocea și să pretindem, ca în toate preparandiile să se propună sistematic cunoștința notelor și a muzicii.

Nu artiști în înțelesul strins al cuvântului înțeleg eu a ne da preparandiile, ci bărbați calificați pentru trebuințele și conducerea corurilor ce se vor înființa.

Veți aproba și d-voastră, că o pedecă pe care încă o putem numi de boală primejdi-oasă spre paguba înființării și dezvoltării corurilor de plugari e și ținuta sumeată a unor oameni de ai noștri, cărora le place numai și numai a critica ceea ce se face, încă îndată la începutul lucrului, deși poate că dînșii nu pricep o boabă la cântări, la note și muzică. Ori doară nu arzim de multe-ori. — ba poate cetim și prin foi, — raporturile multora, că cu ocaziunea adunării cutare, în biserică a cântat corul cutare, care însă așa de slab s'a produs, încât nici nu e vrednic de numele de cor. Alții din contră, mai optimiști, fac reclame prin foi, înălțând până la al șeptelea cer rezultate, cari în adevăr nu sânt așa. Adecă, din o margine într'alta; în ambele cazuri, procedura e greșită. Bine e să luăm calea de mijloc și adevărată, laudând nisuițele după adevărata lor valoare și îndestulându-ne la început și cu rezultate de mijloc, fără însă a trece la laude prea mari.

(Va urma).

Dela „Stâna de Vale”.

— Vezi ilustrațiile. —

În raportul ce am dat în nrul trecut despre adunarea „Asociațiunii” la Beiuș, am amintit, că după-ce s'a sfârșit ședințele, mai mulți oaspeți au plecat în excursiune la „Stâna de Vale”. Am spus tot acolo, că locul cu acest nume este un loc de sănătate în Bihor, în mijlocul codrilor străvechi, cari sânt proprietatea Excelenței Sale episcopului Pavel. «Stâna de Vale» este un loc foarte

frumos; el are forma unei uriașe căldări, încunjurată cu munți înalți, cu toate-că și ea se află la o înălțime însemnată. În toate părțile se întind codri nesfârșiți de brazi. O vale curge șopotind tainic prin acest loc, cărări se aștern prin verdeată și zidiri frumoase în formă de vile, se zăresc în umbra brazilor străvechi.

Clima e blândă, aerul e scutit de vânturi mari și isvoarele au apă rece, cristalină. Unul dintre aceste se numește «isvorul minunilor» și se zice,

că are putere vindecătoare. Apa lui este foarte rece (4° C.) și în ea vin de se scaldă țărani din departare.

Din acest loc încântător, unde episcopul Pavel dimpreună cu alți oaspeți, petrec o parte din vară, dăm două ilustrații.

În cea dintâi se vede bisericuța, zidită de Excelența Sa și alături locuința episcopescă, ear' ceealaltă ne înfăoșează o stâncă din împrejurime, care se înalță mareț din verdeața pădurei, având crescut un falnic brad pe culmea-i prăpăstioasă.

PARTEA ECONOMICĂ.

Replantarea viilor, învățătorii și comunele.

II.

Învățătorii se nu se sparie, căci împărțindu-și în mod înțelept timpul de lucrare, recreare și odihnă, precum s. p. ne învață Franklin, le va rămâne de ajuns și spre săvârșirea lucrului, de care e vorba. Ziua n'are numai 5 ciasuri, câte învățătorul trebuie să le petreacă în mijlocul școlarilor, ci 24 și în acest timp multe lucruri bune poate face un învățător plin de rivnă pentru chemarea sa, care ar fi păcat să se restrângă numai între cei 4 pereți ai școlii. Dar' ceea-ce le lipsește mai mult învățătorilor noștri este un *bun plan de lucrare* și tocmai acesta se nu întrelase a și-l întoimi fără zăbavă, cuprinzând în marginile

lui și ce au de a face zi de zi pentru replantarea viilor din comuna, în care bunul D-zeu și-a așezat. Și cu atât mai mult o pot face și aceasta, pentru-că în toată săptămâna mai au și zile de vacanță; asemenea la sărbători și mai cu seamă în lungile vacanții de vară.

Cultivarea viței americane însă poate fi și un isvor de câștig pe seama învățătorului, pentru-că înființând dînșul școală pentru altoirea viței americane, ar afla negreșit cumpărători, cari ar da prețuri bune pentru viță bine altoită.

Eată deci încă un lucru de mare însemnatate, atât pentru învățător, cât și pentru popor, asupra căruia atragem luarea aminte a celor chemați.

III.

Cunoscând acum marea datorință ce ni-se impune tuturor pentru replantarea viilor, rămâne să zicem puține cuvinte și fruntașilor din comunele noastre, adecă preoților, primarilor, notarilor ș. c. l.

De sine se pricepe, că un lucru, cum este replantarea viilor nu se poate face „până bați în palme” și nici nu stă numai în puterea unei persoane, cum e învățătorul. Ca în toate, și aici, e neapărat de lipsă să se unească puterile.

Și numai puterea de care dispune o comună e în stare a lua la timp măsurile trebuincioase pentru începerea și ducerea la bun sfârșit a acestui lucru folositor.

Comuna trebuie să stee de învățător, ca dînșul să iee parte la cursuri de viirrit, ajutându-l totodată și cu bani, pentru-că cu chipul acesta spre binele comunei și poporului din comună, se pregătește.

Comuna, întrevenind cu trecerea, de care se bucură chiar și la deregătoriile

cele mai înalte din stat, poate câștiga mai cu înlesnire vița americană dela ministerul de agricultură.

Comuna, deocamdată singur comuna, poate lua și celelalte măsuri de lipsă, ca să se asigure buna reușită a mult folositoare lucrări.

Tocmai cei din fruntea comunelor au prilejul de a se încredința despre multele date ale poporului și că aceste date, cea mai mare parte, nu se întorc spre folosul seu nemijlocit și pipăit. Prin urmare, — când e vorba de a-i da plugarului putința să-și planteze din nou vii bune și durabile (trainice), din cari să ajungă în scurt timp a scoate earăși venite frumoase, — va mai sta cineva în chibzuirii? Se va mai afla vre-un fruntaș în comunele noastre, care și în această împrejurare să se codească și să zică: „nu dăm“, „nu ne trebuie“ ș. a.

Încheiând această dare de seamă și acest îndemn, nu ne putem răbda să nu mai repetăm odată:

Preoți, învățători, primari, notari și toți ceilalți fruntași ai comunelor, nu întârziati a vă apuca de replantarea viilor și spre acest sfârșit să nu vi-se pară nici o sumă cheltuită prea mare!

Dela vii.

Scoaterea plantelor tuberculoase și rădăcinoase.

Între plantele tuberculoase se numără s. p. crumpenele sau cartofii, între cele rădăcinoase napii, sfecele ș. a. Scoaterea lor se întâmplă de regulă toamna, îndreptându-ne mai mult după umblarea timpului și mai cu seamă după temperatura aerului, decât după vestejirea și uscarea foilor.

Aceste plante îngheață și degeră foarte ușor; pentru aceea ele sunt de a se scoate și pune la adăpost înainte de îngheț, adică în Septembrie și Octombrie. Scosul prea de timpuriu încă nu le face bine, căci se vestejesc, afară de cazul, că s'ar întrebuița îngrabă după scos.

Scoaterea plantelor din vorbă se face cu mașini, cu plugul, cu sapa, cu furcoiul și cu mâna. Cu mașini anume și pluguri le scot cei-ce au — cum am zice — câmpuri întregi de asemenea plante; o astfel de scoatere se întâmplă cu mare înlesnire, dar' ea pricinuește mult rău. Planta atinsă de plug cu timp se strică de tot și se pot strica cu chipul acesta grămezi întregi, stând timp îndelungat la un loc, pentru-că cele stricate își împrumută putreziciunea și celor sănătoase.

Din pricina aceasta atât la pusul, cât și la scosul lor suntem siliți să ne folosim mai mult de lucrul cu mâinile, care este foarte anevoios.

6—8 femei și copii pot aduna cartofii după un singur om, care îi scoate la vedea cu furcoiul sau sapa; ear' după un plug de scos sunt de lipsă la adunat 25—40 persoane.

Scosul napilor și sfecelelor mai ușor se face cu ajutorul unui plug anume, cu care se dă în laturi pământul din apropiere, pentru a pute apoi apuca cu mâna.

De sine înțeles, că aceasta se poate face, unde plantele sunt puse în rânduri.

După scos napii și sfecele se curăță de pământ și de frunze, cari sunt un nutreț bun pentru vite.

Cartofii, napii și sfecele de sămânță se păstrează în pivnițe răcoroase; asemenea și cei-ce ar trebui să-și ținem timp mai îndelungat. Se pot face spre acest sfârșit și găuri în pământ, dar' se pot păstra și în grămezi acoperite deasupra pământului.

După scos, sfecelelor de zahăr li-se cioantă și capul cel verde — cât adică au stat afară din pământ — și pentru înlesnire se pot păstra acoperite cu pământ la fața locului până s'ar duce de-a dreptul la fabrică.

Căldura pivniței să fie potrivită; prea multă căldură le face să crească sau să se vestejească; la prea multă receală ele dejeră. Deci și una și alta lor le e spre stricare.

Plantelor tuberculoase și rădăcinoase le face bine, dacă după scos se lasă pentru a se svînta și dacă se așează apoi în năsip sbicit, dar' nici-când nu e bine a le pune la păstrare, fiind jilave sau chiar ude și în grămadă peste olaltă fără năsip.

În lipsa pivnițelor se pot face gropi afunde, unde gerul să nu pătrundă. Făcându-se gropile numai de 1 m. afunzime și 1—1½ lățime, plantele trebuie acoperite cu pământ de peste o jumătate metru grosime. Pământul acesta nu se pune deodată, ci îndată după așezarea plantelor svîntate se acoper cu un strat de 10—20 cm. grosime, ca ele să aibă mod de aborige, ear' când începe a da frigul se mai pune o pătură de 30—40 cm. grosime.

Păstrate în timpul iernei aceste plante perd mult din puterea și bunătatea lor.

Sfecele de zahăr nu se pot ține mai mult ca până la Crăciun, ear' celelalte până în primăvară.

Întemplantându-se ca să degere cartofii și sfecele trebuie ferți fără zăbavă, ear' după răcire pisați cât mai bine, puși în gropi și acoperiți cu o pătură groasă de pământ, spre a se încălzi; în modul acesta se pot întrebuița.

Despre folosirea laptelui și despre lăptării.

Laptele constă din unt, casein, zahăr de lapte și apă. Deasupra laptelui proaspăt se adună untul în formă de smântână. Celelalte părți ale laptelui se adună. Căldura înlesnește formarea smântânei și adunarea laptelui. În timp de 24 ore la 15 grade C. de căldură formarea smântânei și adunarea laptelui sunt gata. Căldura mai mare grăbește, ear' mai mică de 15 grade întârzie această lucrare.

Conținând brânză, laptele are culoarea ei, adică albă. Despărțindu-se brânza, cașul rămâne amestecat într'o fluiditate (curgăciune) verză străvezie. Ferbându-se această fluiditate, devine earăși nestrăvezie și albă, numită jintiță; amestecându-se cu oțet, urda se deosebește în multe fire mici. Fluiditatea, ce rămâne după amestecarea cu oțet, este zărul, care conține zahărul laptelui, câștigat prin aborige.

Zărul acesta mai cuprinde în el unele materii s. p. acid de lapte, kaliu, săruri fosforice, cari conțin pământ.

Din 1000 litre lapte sunt:

unt	24 părți
brânză proaspătă	110 „
urdă	50 „
zahăr de lapte crud	77 „
apă	739 „

Laptele cel mai bun se produce trăind vitele în regiuni (ținuturi) mai răcoroase și puțin umede.

Bunătatea laptelui atiră dela: soiul vacilor, dela nutreț, dela climă și anotimp, dela timpul mai îndepărtat dela fătare. Mai e hotărâtoare și împrejurarea, că cu cât o vacă are lapte mai mult, cu atât el e puțin bun și că cu cât laptele rămâne mai mult în uger, mulgându-se vitele mai rar, cu atât el devine mai gras; cel muls dintâiu e mai subțire, decât cel-ce rămâne mai la urmă în uger.

Un lapte aveau bun are culoare gălbue, pe când un lapte subțire are culoare albastrie (vineție). Tot asemenea stă lucrul și cu untul.

Scăderile laptelui sunt următoarele:

1. *Lapte apatos*, pricinuit de nutreț verde și umezeală, cum și din pricina, că vacile sunt bolnăvicioase, mai cu seamă după boale îndelungate.

2. *Lapte amar*, pricinuit de o miștură neregulată și de boale de ficat.

3. *Lapte acricos și mucitagos* (mucos), pricinuit de nutreț stricat, necurătenia vaselor de lapte și de vacile cari se gonesc adese-ori.

4. *Laptele se adună repede și se încălzește* ferbându-se din pricina: necurăteniei, a nutrețului rău, a viforelor și furtunilor.

5. *Lapte cu sânge*, din pricină, că vacile au mâncat: laptele cănelui, piciorul cocoșului, muguri de plopi, de arini, de pini ș. a., sau că vacile au fost lovite deasupra ugerului.

Chiar și o mie de oi

primesc în iernatic, pe lângă condițiuni ce le-am putut stabili prin înțelegere comună, la moșia mea din Kodor, unde spre scopul acesta am adunat o mare cantitate de fân de cea mai bună calitate, otavă de trifoiu, paie de ovės și mazărice. Eventual oile pot rămâne și în vâratec la mine, putându-le pune la dispoziție fânețele mele de pășunat bogate în producerea de iarbă dulce de prima calitate. Moșia e în depărtare de 2 kilometri de Dej, unde cașul și urda se poate vinde cu preț.

Weisz Márton,

[1697] 1-1 Kodor, u p. Deés.

„Tipografia“, soc. pe acțiuni, Sibiiu.

A eșit de sub tipar:

Însoțirile de credit

împreunate cu

însoțiri de consum, de vânzare, de vile, de lăptări etc. și instrucțiunile trebuincioase.

Îndreptare practică

pentru

înființarea și conducerea de astfel de însoțiri de

F. W. RAIFFEISEN.

Edițiunea a V-a.

Traducere autorizată de

Dr. Aurel Brote,

directorul băncii gen. de asigurare m. „Transilvania“

EDITURA

„Anualul rev. de agricultură din comitatul Sibiiului“
(280 pagini mari).

Cartea costă 80 cr. (cu porto postal 90 cr. recomandată 1 fl.) și se poate cumpăra dela

„Tipografia“,

s.c. pe acțiuni în Sibiiu.

o sufă
de mii de familii
beau cu
predilecție zilnic

Trivat și Trăiască!

Kathreiner cafeaua de maltă Kneipp

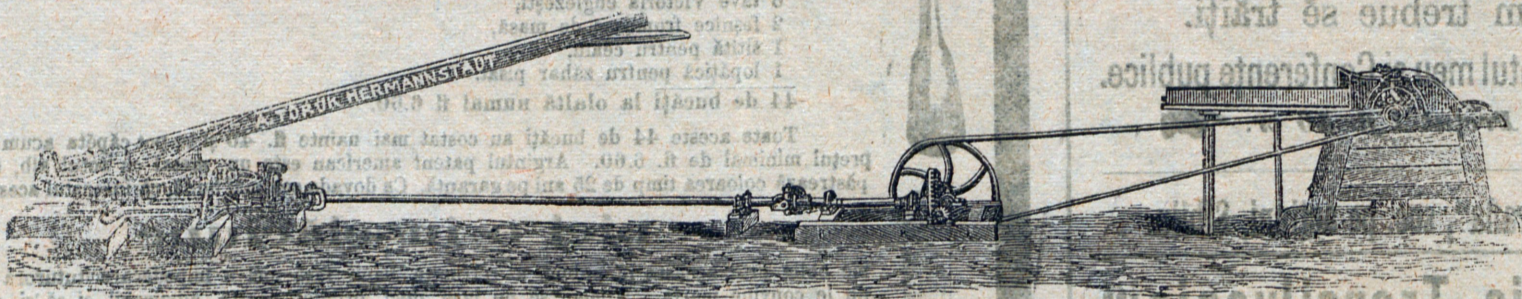
Libera de substanțele stricteioase sănătății ale cafelei de boare, Kathreiner cafeaua de maltă Kneipp are totuși aroma și plăcutul gust al aceleia. Provocătoare de apetit, ușor mistuită, Kathreiner cafeaua de maltă Kneipp s'a dovedit că este de ani ca deopotrivă pentru adulți ca și pentru copii. Excelent ados la cafeaua de boare, precum și cel mai recomandat înlocuitor al aceleia. Din punct de vedere al sănătății și al economiei veritabilul „Kathreiner“ n'ar trebui să lipsească din nici o casă sau familie.

A se păzi de imitațiunile mai puțin valoroase.

[6] 10-12

Întemeiat la 1857.

Întemeiat la 1857.

Andrieu Török,

fabrică de mașini agricole în Sibiiu, Jungenwaldstrasse nr. 1,
(Poarta Cisnădiei),

recomandă p. t. publicului marele seu magazin de tot felul de mașini agricole, anunit:

Mașini de trierat purtate cu mâna și de cai, cel mai nou sistem, mașini de trierat și curățit (ales) purtate de cai, vapori sau motori, mașini de ales grâul în 4 mărimi deosebite, triere, în 10 mărimi și calități, teascuri pentru oleiu și mașini pentru tescuit sēmēnța de oleiu, stropitori contra peronosporei sistem Vermorel, ieftine și de un fabricat excelent, diferite feluri de pluguri, mașini de sēmēnat, de sfărmit cucuruzul etc.

Representanța renumitelor fabrici de motori cu benzin și petroleu, precum coase „garanție“.

Noutate: Mori patent „Simplex“ și „Original“, purtate de cai ori motori. Aceste mori macină sau răjnesc (urluesc) grâu, orz și cucuruz în diferite finețe, după plac. Cea mai bună și mai ieftină moară a timpului.

Să se ceară liste de prețuri, cari se trimit gratis și franco.

Prețuri ieftine, culante condițiuni de plătire.

[707] 14-22

Reparaturi de mașini se primesc și se execută prompt și ieftin sub garanție.

Mașini de unelte pentru fauri și lăcătari.

Cea mai mare garanție pentru mașinile mele.